Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØEJA,
predstavljeni 18. septembra 2019[1]

Zadeva C-176/18

Club de Variedades Vegetales Protegidas
proti
Adolfu Juanu Martínezu Sanchísu

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija))

„Predhodno odločanje – Žlahtniteljske pravice v Skupnosti – Uredba (ES) št. 2100/94 – Člen 13(2) in (3) – Veljavnost žlahtniteljskih pravic – Sistem stopenjskega varstva – Sajenje sestavin sorte in pobiranje njihovih plodov – Razlikovanje med dejanji, opravljenimi na sestavinah sorte, in dejanji, opravljenimi na pridelanem materialu – Pojem ‚neodobrena uporaba sestavin sorte‘ – Člen 95 – Začasno varstvo“

I. Uvod

1. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) s predlogom za sprejetje predhodne odločbe Sodišče sprašuje o razlagi člena 13(2) in (3) Uredbe (ES) št. 2100/94 o žlahtniteljskih pravicah v Skupnosti.[2]

2. Ta predlog spada v okvir spora med Club de Variedades Vegetales Protegidas (v nadaljevanju: CVVP), subjektom, ki je pristojen za uveljavljanje pravic imetnikovih žlahtniteljskih pravic v Skupnosti za sorto mandarinovcev, in lastnikom kmetijskega gospodarstva. CVVP zadnjenavedenemu očita, da je posadil drevesa te zavarovane sorte ter z njih pobral plodove in jih tržil, ne da bi pridobil odobritev imetnika in mu plačal primerno nadomestilo.

3. Predložitveno sodišče bi v bistvu rado izvedelo, ali se – če je kmet nabavil sadike zavarovane sorte v drevesnici v obdobju med objavo prijave za žlahtniteljsko pravico in njeno podelitvijo – zaradi posaditve teh sadik ter obiranja in nato prodaje njihovih plodov zahteva na eni strani plačilo primernega nadomestila žlahtnitelju, če je do teh ravnanj prišlo v tem obdobju, in na drugi strani odobritev žlahtnitelja, če se ta ravnanja nadaljujejo po podelitvi žlahtniteljske pravice.

1 Jezik izvirnika: francoščina.

2 Uredba Sveta z dne 27. julija 1994 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 16, str. 390).

II. Pravni okvir

A. Uredba št. 2100/94

4. Člen 5(2) in (3) Uredbe št. 2100/94 določa:

„2. Za namene te uredbe pomeni ‚sorta' skupino rastlin v okviru ene same botanične razvrstitve najnižjega znanega ranga, pri kateri je ne glede na to, ali so pogoji za podelitev žlahtniteljske pravice v celoti izpolnjeni, skupino mogoče:

– določiti z izraženimi lastnostmi, ki izhajajo iz danega genotipa ali kombinacije genotipov,

– ločiti od katere koli druge skupine rastlin po najmanj eni od teh lastnosti in

– obravnavati kot enoto glede na njeno lastnost, da se med razmnoževanjem ne spreminja.

3. Skupino rastlin predstavljajo cele rastline ali njihovi deli, če je iz njih mogoče pridobiti popolne rastline, oboje pa se v nadaljnjem besedilu imenuje ‚sestavine sorte'."

5. Člen 13, od (1) od (3), te uredbe določa:

„1. Žlahtniteljska pravica v Skupnosti velja tako, da je imetnik ali imetniki žlahtniteljske pravice v Skupnosti, v nadaljnjem besedilu ‚imetnik', upravičen do opravljanja dejanj iz odstavka 2.

2. Ne glede na določbe členov 15 in 16 je potrebna odobritev imetnika za naslednja dejanja, ki zadevajo sestavine sorte ali pridelan material zavarovane sorte, v nadaljnjem besedilu ‚material':

(a) pridelovanje ali razmnoževanje (povečevanje);

(b) priprava na razmnoževanje;

(c) ponujanje v prodajo;

(d) prodajanje ali druge oblike trženja;

(e) izvažanje iz Skupnosti;

(f) uvažanje v Skupnost;

(g) skladiščenje za katere koli namene pod (a) do (f).

Imetnik lahko svojo odobritev pogojuje in omejuje.

3. Določbe odstavka 2 se uporabljajo za pridelan material samo, če je bil pridobljen z neodobreno uporabo sestavin zavarovane sorte in če imetnik ni imel primerne priložnosti za izvajanje svoje pravice glede imenovanih sestavin sorte."

6. Člen 94 navedene uredbe, naslovljen „Kršitev", v odstavku 1 določa:

„Kdor:

(a) neupravičeno izvrši enega od dejanj, ki so predpisana v členu 13(2), v zvezi s sorto, za katero je podeljena žlahtniteljska pravica v Skupnosti;

[…]

ga imetnik lahko toži na prenehanje take kršitve, plačilo primernega nadomestila ali obojega.“

7. Člen 95 iste uredbe, naslovljen „Dejanja pred podelitvijo žlahtniteljskih pravic v Skupnosti“, določa, da „[i]metnik lahko zahteva primerno nadomestilo od vsake osebe, ki je med objavo prijave za žlahtniteljsko pravico v Skupnosti in njeno podelitvijo opravila dejanje, ki bi bilo po tej podelitvi prepovedano“.

B. Konvencija UPOV

8. Evropska unija je pogodbenica Mednarodne konvencije za varstvo novih sort rastlin,[3] katere člen 13, naslovljen „Začasno varstvo“, določa:

„Vsaka pogodbenica sprejme ukrepe za varovanje interesov žlahtnitelja v obdobju med vložitvijo ali objavo prijave za podelitev žlahtniteljske pravice in podelitvijo te pravice. Takšni ukrepi učinkujejo tako, da je imetnik žlahtniteljske pravice v omenjenem obdobju upravičen, da mu vsaka oseba, ki je izvajala dejanja, za katera je, potem ko je priznana pravica, potrebno pooblastilo žlahtnitelja, kot to določa člen 14, vsaj pravično plača. Pogodbenica lahko določi, da omenjeni ukrepi začnejo učinkovati le v zvezi z osebami, ki jih je žlahtnitelj uradno obvestil o vložitvi prijave.“

9. Člen 14 Konvencije UPOV določa:

„1. [*Dejanja v zvezi s semenskim materialom*]

(a) Ob upoštevanju členov 15 in 16 je potrebno pooblastilo žlahtnitelja za naslednja dejanja v zvezi s semenskim materialom zavarovane sorte:

(i) pridelovanje ali razmnoževanje;

(ii) priprava zaradi razmnoževanja;

(iii) dajanje naprodaj;

(iv) prodajanje ali drugo trženje;

(v) izvoz;

(vi) uvoz;

(vii) skladiščenje za katerega koli od namenov, omenjenih v (i) do (vi).

(b) Žlahtnitelj lahko za svoje pooblastilo postavi pogoje in omejitve.

2. [*Dejanja v zvezi s pridelkom*] Ob upoštevanju členov 15 in 16 je potrebno pooblastilo žlahtnitelja za dejanja iz točk (i) do (vii) odstavka (1)(a) v zvezi s pridelkom, vključno s celimi rastlinami in deli rastlin, pridobljenimi z nepooblaščeno uporabo semenskega materiala zavarovane sorte, razen če je imel žlahtnitelj primerno priložnost za uresničevanje svoje pravice glede omenjenega semenskega materiala.“

3 Podpisana pod okriljem Mednarodne zveze za varstvo novih sort rastlin (UPOV) 2. decembra 1961 in spremenjena in dopolnjena v Ženevi 10. novembra 1972, 23. oktobra 1978 in 19. marca 1991 (v nadaljevanju: konvencija UPOV). Unija je k tej konvenciji pristopila leta 2005 s Sklepom Sveta 2005/523/ES z dne 30. maja 2005 o odobritvi pristopa Evropske skupnosti [h konvenciji UPOV] (UL 2005, L 192, str. 63).

III. Spor o glavni stvari, vprašanja za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

10. Družba Nadorcott Protection S.A.R.L. je 22. avgusta 1995 pri Uradu Skupnosti za rastlinske sorte (USRS) vložila prijavo za žlahtniteljsko pravico za sorto mandarinovcev, poimenovano nadorcott. Prijava je bila objavljena v *Uradnem listu Urada Skupnosti za rastlinske sorte* z dne 22. februarja 1996.

11. USRS je z odločbo z dne 4. oktobra 2004, objavljeno v *Uradnem listu Urada Skupnosti za rastlinske sorte* z dne 15. decembra 2004, podelil žlahtniteljsko pravico, za katero je bilo zaprošeno.

12. Federación de Cooperativas Agrícolas Valencianas (zveza kmetijskih zadrug Valencije, Španija) je to odločitev izpodbijala pred odborom za pritožbe USRS. Ta pritožba je imela na podelitev žlahtniteljske pravice odložilni učinek, dokler ni bila zavrnjena z odločbo z dne 8. novembra 2005, objavljeno v *Uradnem listu Urada Skupnosti za rastlinske sorte* z dne 15. februarja 2006.

13. Zoper odločbo odbora za pritožbe USRS je bila vložena tožba pred Splošnim sodiščem Evropske unije. Ta tožba ni imela odložilnega učinka na podelitev žlahtniteljske pravice in je bila zavrnjena.[4]

14. Družba Nadorcott Protection je na družbo Carpa Dorada SA prenesla izključno licenco za pravice na rastlinski sorti nadorcott. Slednja je pravico do vložitve tožbe zaradi kršitev tožene stranke v postopku v glavni stvari, Adolfa Juana Martíneza Sanchísa, prenesla na tožečo stranko v postopku v glavni stvari, CVVP.

15. A. J. Martínez Sanchís je lastnik dveh parcel, na katerih je spomladi 2005 posadil 506 dreves rastlinske sorte nadorcott in spomladi 2006 998 dreves te sorte. Te sadike so bile kupljene v drevesnici – v prodajalni, odprti za javnost – v obdobju med objavo prijave za žlahtniteljsko pravico za to sorto in podelitvijo pravice 15. februarja 2006. Od tedaj je bilo na teh parcelah skupaj posajenih 100 nadomestnih dreves.

16. CVVP je proti A. J. Martínezu Sanchísu vložil tožbo, ker naj bi kršil pravice imetnika žlahtniteljske pravice za rastlinsko sorto nadorcott in pridobitelja licence zanjo, ker je to sorto posadil, cepil oziroma izkoriščal v komercialne namene. Natančneje, CVVP je na eni strani vložil tožbo iz naslova začasnega varstva v zvezi s kršitvami pred podelitvijo žlahtniteljske pravice in na drugi strani tožbo zaradi poznejših kršitev. CVVP je poleg ugotovitve kršitve zahteval prenehanje vseh zgoraj navedenih dejavnosti, vključno s kakršnim koli trženjem plodov z dreves zavarovane sorte. Poleg tega je zahteval odškodnino za škodo, za katero je zatrjeval, da jo je utrpel zaradi ravnanj pred 15. februarjem 2006 in po tem datumu, ter objavo sodbe, ki bo izdana.

17. Sodišče prve stopnje je pravno sredstvo zavrnilo z obrazložitvijo, da sta tožbi v skladu s členom 96 Uredbe št. 2100/94 zastarani.[5] Poleg tega je to sodišče v bistvu menilo, da niso izpolnjeni pogoji iz člena 13(3) te uredbe, tako da imetnik pravice ne more nasprotovati dokončanju ravnanj, ki se nanašajo na pridelani material zavarovane sorte. Tako po mnenju tega sodišča imetnik ni dokazal, da je do razmnoževanja mandarinovcev v drevesnici prišlo brez njegove odobritve, niti tega, da ni imel primerne možnosti za uveljavljanje svojih pravic med fazo razmnoževanja teh sestavin sorte.

18. Audiencia (sodišče pokrajine, Španija), pri katerem je bila vložena pritožba zoper to sodbo, je po ugotovitvi, da zastaranje ni nastopilo, zadevo vsebinsko obravnavalo in pritožbo zavrnilo, ker je A. J. Martínez Sanchís zadevne sadike kupil v prodajalni, odprti za javnost, pred podelitvijo žlahtniteljske pravice za rastlinsko sorto, in je šlo pravno gledano za zakonit nakup. Po mnenju tega sodišča je A. J. Martíneza Sanchísa v teh okoliščinah ščitil člen 85 španskega trgovinskega zakonika.

4 Sodba z dne 31. januarja 2008, Federación de Cooperativas Agrarias de la Comunidad Valenciana/USRS – Nador Cott Protection (Nadorcott) (T-95/06, EU:T:2008:25).

5 Besedilo te določbe se glasi: „Zahtev iz členov 94 in 95 ni več možno vlagati po treh letih od dne, ko je podeljena žlahtniteljska pravica v Skupnosti, če imetnik ve za dejanje in istovetnost odgovorne stranke, v nasprotnem primeru pa po 30 letih po prenehanju zadevnega dejanja.“

19. CVVP je zoper sodbo, izdano na pritožbeni stopnji, vložil kasacijsko pritožbo pri Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija). To sodišče je z odločbo z dne 6. marca 2018, ki je na Sodišče prispela 7. marca 2018, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali morata biti v primeru, v katerem je kmet od drevesnice (prodajalna tretje osebe) kupil sadike rastlinske sorte in jih posadil, preden je začela učinkovati podelitev žlahtniteljske pravice, v zvezi s poznejšimi dejanji kmeta, in sicer obiranjem plodov z dreves, ki je temu sledilo, izpolnjena pogoja iz odstavka 3 člena 13 Uredbe št. 2100/94, da bi za ta dejanja veljala *ius prohibendi* iz odstavka 2 istega člena, če se šteje, da gre za ‚pridelan material'? Ali pa je treba šteti, da to obiranje pomeni pridelovanje ali razmnoževanje sorte, katerega rezultat je ‚pridelan material', kar sme imetnik rastlinske sorte prepovedati, ne da bi bili izpolnjeni pogoji iz odstavka 3 [navedenega člena]?

2. Ali je razlaga, v skladu s katero se sistem stopenjskega varstva nanaša na katero koli od dejanj, opisanih v odstavku 2 člena 13 Uredbe št. 2100/94, ki se nanašajo na ‚pridelan material', tudi na samo obiranje, ali pa se nanaša samo na dejanja po pridelavi tega pridelanega materiala, kot bi lahko bila skladiščenje in trženje tega materiala, v skladu s členom 13(3) te uredbe?

3. Ali je – če se sistem razširitve stopenjskega varstva, določen v odstavku 3 člena 13 Uredbe št. 2100/94, uporabi na ‚pridelan material' – za izpolnitev prvega pogoja nujno, da je bil nakup sadik opravljen po tem, ko je imetnik pridobil žlahtniteljsko pravico, ali pa bi zadostovalo, da je takrat užival začasno varstvo, ker je bilo dejanje izvedeno v obdobju med objavo prijave za žlahtniteljsko pravico in začetkom učinkovanja podelitve žlahtniteljske pravice?"

20. CVVP, A. J. Martínez Sanchís, grška vlada in Evropska komisija so Sodišču predložili pisna stališča. CVVP, grška vlada in Komisija so se udeležili obravnave 16. maja 2019. A. J. Martínez Sanchís je 15. maja 2019 pisno odgovoril na vprašanja, ki jih je Sodišče postavilo v pripravah na obravnavo.

IV. Analiza

A. Prvo in drugo vprašanje

21. Prvo in drugo vprašanje, ki ju bom preučil skupaj, se nanašata na opredelitev področij uporabe odstavkov 2 in 3 člena 13 Uredbe št. 2100/94.

22. S tema določbama so opredeljeni učinki žlahtniteljske pravice z vzpostavitvijo sistema „stopenjskega varstva", ki ga sestavljata sistem „primarnega varstva", ki se nanaša na sestavine sorte, in sistem „sekundarnega varstva", ki se nanaša na pridelek.[6]

23. Na podlagi tega sistema se za vsa dejanja iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94 na eni strani zahteva odobritev imetnika pravice, kadar se nanašajo na same *sestavine sorte*.[7] Pojem „sestavina sorte" v skladu z besedilom člena 5(3) te uredbe pomeni „cele rastline" in „njihove dele, če je iz njih mogoče pridobiti popolne rastline".

6 Glej sodbo z dne 20. oktobra 2011, Greenstar-Kanzi Europe (C-140/10, EU:C:2011:677, točka 26). Člen 13(4) Uredbe št. 2100/94 določa tudi sistem, ki ga je mogoče opredeliti kot „terciarno varstvo" in ki se nanaša na proizvode, pridobljene neposredno iz semenskega materiala ali pridelanega materiala zavarovane sorte. Ta sistem v obravnavani zadevi ni pomemben.

7 Pojem „imetnik" žlahtniteljske pravice v Skupnosti iz člena 13, od (1) do (4), Uredbe št. 2100/94 se razlikuje od pojma „žlahtnitelj", ki je v členu 11 te uredbe opredeljen kot „[o]seba, ki je vzgojila ali odkrila in razvila sorto[,] ali njen pravni naslednik". Oseba, ki je odkrila in razvila sorto, ustreza zgolj opredelitvi „žlahtnitelj" pred podelitvijo žlahtniteljske pravice, po tem pa postane tudi „imetnik" pravice.

24. Na drugi strani člen 13(3) Uredbe določa št. 2100/94, da kadar se dejanja iz odstavka 2 tega člena nanašajo na *pridelan material*, je odobritev imetnika zahtevana samo, če sta izpolnjena dva pogoja. Prvič, pridelek je moral biti pridobljen z neodobreno uporabo sestavin sorte.[8] Drugič, žlahtnitelju je moralo biti onemogočeno primerno izvajanje njegove pravice na teh sestavinah sorte.

25. Tako opisana sistema primarnega in sekundarnega varstva ustrezata sistemom varstva „semenskega materiala“ oziroma „pridelanega materiala“ iz člena 14(1) in (2) Konvencije UPOV, katere besedilo je v veliki meri povzeto v Uredbi št. 2100/94. Kot je razvidno iz pripravljalnega gradiva za to uredbo in njenega besedila, temelji sistem, ki je z njo vzpostavljen, na sistemu iz Konvencije UPOV.[9] Elementi razlage te konvencije so zato upoštevni tudi za razlago navedene uredbe.

26. Glede na to želi predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem izvedeti, ali dejanja *sajenja* dreves zavarovane sorte in *obiranja* njihovih *plodov* spadajo v sistem primarnega varstva iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94,[10] tako da se za ta dejanja zahteva odobritev imetnika pravice ne glede na to, ali so izpolnjeni pogoji iz odstavka 3 tega člena.[11]

27. Poleg tega je pomen teh vprašanj za rešitev spora o glavni stvari v tem, da se ugotovi, ali spadajo dejanja *trženja* tako pridobljenih *plodov* v sistem sekundarnega varstva, vzpostavljen s členom 13(3) Uredbe št. 2100/94, čeprav je do prodaje sadik A. J. Martínezu Sanchísu prišlo pred podelitvijo žlahtniteljske pravice. Ta zadnja problematika se navezuje na tretje vprašanje za predhodno odločanje, zaradi česar jo bom obravnaval v drugem delu analize.[12]

28. Po mnenju CVVP pomenita sajenje zavarovanih sestavin sorte in obiranje njihovih plodov dejanja „pridelovanja“ teh sestavin, zajeta s primarnim varstvom iz člena 13(2)(a) Uredbe št. 2100/94. A. J. Martínez Sanchís, grška vlada in Komisija pa menijo, da se ne sajenje ne obiranje plodov zavarovanih sestavin sorte ne štejejo za dejanja, opravljena na teh sestavinah, s področja uporabe sistema primarnega varstva, vzpostavljenega s členom 13(2) te uredbe.

29. Strinjam se s tem zadnjim stališčem.

30. V *besedilu* člena 13(2)(a) Uredbe št. 2100/94 so v zvezi s tem v delu, v katerem so omenjena dejanja pridelovanja ali razmnoževanja sestavin sorte – in ne pridelan material iz odstavka 3 tega člena – glede na običajno uporabo teh izrazov navedena dejanja, s katerimi se ne ustvarjajo plodovi, ampak nove sestavine sorte.

8 Tako kot trdita CVVP in Komisija, je mogoče prvi pogoj iz člena 13(3) Uredbe št. 2100/94 šteti za poseben izraz splošnega pravila izčrpanja iz člena 16 te uredbe. V tej določbi je navedeno: „Žlahtniteljska pravica v Skupnosti ne zajema dejanj v zvezi s kakršnim koli materialom zavarovane sorte, […] ki ga je imetnik oddal ali privolil v oddajo drugim kjerkoli v Skupnosti, ali s kakršnim koli materialom, izpeljanim iz omenjenega materiala“, razen če taka dejanja pomenijo bodisi nadaljnje razmnoževanje (ki ni bilo predvideno ob oddaji) zadevnih sestavin sorte bodisi njihov izvoz za druge namene, kot je končna poraba v tretjo državo, kjer ne bodo zavarovane.

9 Glej predlog uredbe Sveta (EGS) o žlahtniteljskih pravicah v Skupnosti z dne 30. avgusta 1990, COM(90) 347 final, str. 2. Glej tudi devetindvajseto uvodno izjavo Uredbe št. 2100/94.

10 Pojem „sajenje“ se v tem kontekstu uporablja za opis posaditve sestavine sorte in vsa dejanja nege te sestavine, ki so namenjena za maksimiranje rasti njenih cvetov ali plodov.

11 Če seveda ta pravica ni izčrpana na podlagi člena 16 Uredbe št. 2100/94. V obravnavani zadevi CVVP trdi – druge zainteresirane osebe pa mu glede tega ne oporekajo – da pravica imetnika ni izčrpana, če ni privolil v razmnoževanje mandarinovcev sorte nadorcott s strani drevesnice.

12 Glej točki 42 in 43 teh sklepnih predlogov.

31. S tega vidika ni mogoče sprejeti trditve CVVP, da pojem „pridelovanje“ nujno zajema dejanja sajenja in obiranja plodov, razen če bi temu pojmu odvzeli vsebino, ki je samostojna in ločena od vsebine pojma „razmnoževanje“, uporabljenega v isti določbi. Menim, da se želi s skupno uporabo teh izrazov enostavno opozoriti na to, da dejanja iz člena 13(2)(a) Uredbe št. 2100/94 obsegajo tako vegetativno razmnoževanje sestavin sorte (zlasti s cepljenjem[13]) kot tudi njihovo razmnoževanje z ustvarjanjem novega genetskega materiala.[14]

32. Poleg tega *zgodovina nastanka* Konvencije UPOV v spremenjeni in dopolnjeni različici iz leta 1991 razkriva voljo njenih avtorjev, da med dejanja, za izvršitev katerih je zahtevana odobritev žlahtnitelja, ne vključijo več uporabe semenskega materiala zaradi pridobivanja pridelka. Ta vključitev pa je bila posebej omenjena v tem smislu v členu 14(1)(a) te konvencije, kot jo je sprva predlagala UPOV,[15] pri čemer bi bila omemba sicer nepotrebna, če bi pojem „pridelovanje“, ki je prav tako naveden v njem, že obsegal tako uporabo.[16]

33. V zvezi s tem so bili številni predlogi sprememb, katerih namen je bil podpreti vključitev uporabe semenskega materiala za pridelovanje rezanega cvetja ali plodov med dejanja iz člena 14(1)(a) Konvencije UPOV, razlog za ustanovitev delovne skupine, katere naloga je bila preučitev te problematike.[17] Kot je na obravnavi poudarila Komisija, so ta delovna skupina in v nadaljevanju avtorji Konvencije UPOV ta predloga zavrnili.

34. Namesto tega je bilo odločeno, da se v členu 14(1)(b) Konvencije UPOV (katerega vsebina je prevzeta v zadnjem stavku člena 13(2) Uredbe št. 2100/94) žlahtnitelju prizna možnost, da se odobritev dejanj, za katera je zahtevano njegovo privoljenje, pogoji z nekaterimi pogoji in pogodbenimi omejitvami.[18] Ti se lahko med drugim nanašajo na sajenje in obiranje plodov sestavin sorte, katere razmnoževanje je predmet žlahtniteljeve odobritve.[19]

35. Zato imetniku pravice s členom 14(1)(a) Konvencije UPOV in členom 13(2) Uredbe št. 2100/94 ni podeljena pravica do prepovedi izkoriščanja sestavin sorte kot takega zaradi pridobivanja pridelka. Mednarodna skupnost žlahtniteljev okrasnih in sadnih rastlin, ki se razmnožujejo nespolno (CIOPORA) je v odgovor na tako sprejeto odločitev na diplomatski konferenci „z obžalovanjem in grenkim priokusom“ ugotovila, da Konvencija UPOV v skladu s členom 14(2) (ki mu, kot opozarjam, ustreza člen 13(3) Uredbe št. 2100/94) „ne stori nič drugega, kot da žlahtnitelju prizna posredno sredstvo, da prek rezanega cvetja ali ploda *a posterior*i nadzira semenski material, ki se izogne njegovemu nadzoru na podlagi člena [14(1)(a) te konvencije]“.[20]

13 Tako bi se lahko CVVP, če bi A. J. Martínez Sanchís drevesa sorte nadorcott razmnoževal s cepljenjem – kot je glede na predložitveno odločbo trdil CVVP v pravnih sredstvih, kar mora preveriti predložitveno sodišče – proti njemu skliceval na primarno varstvo iz člena 13(2)(a) Uredbe št. 2100/94. V zvezi s tem ugotavljam, da CVVP v okviru postopka pred Sodiščem ni več navajal podobnih trditev in da A. J. Martínez Sanchís ugovarja, da bi kakor koli razmnoževal te sestavine sorte.

14 Glej v tem smislu Würtenberger, G., van der Kooij, P., Kiewiet, B., in Ekvad, M., *European Union Plant Variety Protection*, 2. izdaja, Oxford University Press, Oxford, 2015, str. 128.

15 Glej člen 14(1)(a)(viii) osnovnega predloga, ki ga je pripravila UPOV (akti diplomatske konference o dopolnitvah mednarodne konvencije za varstvo novih sort rastlin, Ženeva, 1991, v nadaljevanju: akti diplomatske konference iz leta 1991, osnovni dokumenti, str. 28, in povzetki zapisnikov, točke od 859 do 876).

16 V zvezi s tem glej zlasti akte diplomatske konference iz leta 1991, povzetke zapisnikov, točki 1024 in 1534.2.

17 Akti diplomatske konference iz leta 1991, povzetki zapisnikov, točke od 1005 do 1030.

18 Akti diplomatske konference iz leta 1991, povzetki zapisnikov, točke 1529.2, 1529.3 in 1543. Glej tudi poročilo delovne skupine v dokumentih konference (akti diplomatske konference iz leta 1991, str. od 145 do 148).

19 Na primer, v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 20. oktobra 2011, Greenstar-Kanzi Europe (C-140/10, EU:C:2011:677, točka 10), so sporazumi med žlahtniteljem sorte zavarovanih jablan in člani mreže za trženje te sorte vsebovali „specifikacije“, v katerih so bile med drugim določene omejitve za gojenje teh plodov.

20 Akti diplomatske konference iz leta 1991, povzetki zapisnikov, točka 1534.3.

36. Glede na navedeno ocenjujem, da dejanja sajenja zavarovanih sestavin sorte in obiranja njihovih plodov ne spadajo v kategorijo dejanj iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94, ki se nanašajo na sestavine sorte. Zato se imetnik proti kmetu, ki je izvršil ta dejanja, nima pravice sklicevati na primarno varstvo, vzpostavljeno s to določbo. Imetnik pa se sme kljub temu sklicevati na sekundarno varstvo iz člena 13(3) te uredbe, da bi nasprotoval izvršitvi dejanj v zvezi s pridelkom, naštetih v odstavku 2 tega člena (kot je trženje plodov), če sta izpolnjena pogoja iz odstavka 3 navedenega člena.[21]

B. Tretje vprašanje

37. Tretje vprašanje za predhodno odločanje se nanaša na povezavo med sistemom sekundarnega varstva iz člena 13(3) Uredbe št. 2100/94 in sistemom začasnega varstva, vzpostavljenega s členom 95 te uredbe. Predložitveno sodišče s tem vprašanjem sprašuje, ali je moral biti za izpolnitev prvega pogoja iz člena 13(3) navedene uredbe – v skladu s katerim mora biti pridelek pridobljen z „neodobreno uporabo“ zavarovanih sestavin sorte – nakup sadik opravljen pred podelitvijo žlahtniteljske pravice.

38. Menim, da je na začetku primerno poudariti razlikovanje, ki je z Uredbo št. 2100/94 vzpostavljeno med sistemoma „začasnega varstva“ in „dokončnega varstva“ žlahtniteljskih pravic.

39. Ta sistema se nanašata na pravna sredstva, ki jih ima na voljo žlahtnitelj, če tretja oseba stori dejanje iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94. V skladu s členom 94(1)(a) te uredbe lahko žlahtnitelj vloži tožbo za prenehanje kršitve in/ali plačilo primernega nadomestila proti vsakomur, ki je po podelitvi žlahtniteljske pravice za zadevno rastlinsko sorto storil tako dejanje brez njegove odobritve. Člen 95 navedene uredbe določa, da kadar kdo v obdobju med objavo prijave za žlahtniteljsko pravico in njeno podelitvijo (v nadaljevanju: obdobje začasnega varstva) stori dejanje, „ki bi bilo po tej podelitvi prepovedano“, je mogoče od njega zahtevati zgolj plačilo primernega nadomestila.[22]

40. Glede razlage člena 13(3) Uredbe št. 2100/94 ni nobena od strank, ki so Sodišču predložile pisna stališča, oporekala temu, *prvič*, da se pojem „uporaba“ iz te določbe nanaša na storitev dejanja iz odstavka 2 tega člena.[23] Ta sklep se jasno ponuja glede na cilj in splošno sistematiko sistema stopenjskega varstva, vzpostavljenega s temi določbami. Ta sistem je namreč namenjen temu, da se žlahtnitelju omogoči uveljavljanje njegovih pravic do plodov, ki nastanejo iz zavarovanih sestavin sorte, kadar ni mogel ukrepati zoper osebo, ki je storila dejanje iz odstavka 2 navedenega člena v zvezi s samimi sestavinami sorte.[24]

41. V obravnavani zadevi sta dejanji iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94, ki se nanašata na sestavine sorte in katerih datum je upošteven pri preverjanju, ali je spoštovan prvi pogoj iz odstavka 3 tega člena, razmnoževanje in trženje teh sadik s strani drevesnice (čemur ustreza „nakup sadik“ v besedilu tretjega vprašanja za predhodno odločanje). Iz odgovora, ki ga predlagam na prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje, pa izhaja, da sajenja dreves in obiranja njihovih plodov ni mogoče šteti za dejanja, ki se nanašajo na sestavine sorte v smislu člena 13(2) Uredbe št. 2100/94.

21 Ta sklep velja neodvisno od pravice imetnika, na katero so se sklicevali CVVP, A. J. Martínez Sanchís in Komisija, da nasprotuje dejanjem iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94 v zvezi s pridelkom, tudi kadar niso izpolnjeni pogoji iz odstavka 3 tega člena, če lahko pridelek služi za razmnoževanje (glej v tem smislu Svet UPOV, „Pojasnila o dejanjih v zvezi s pridelkom glede na akt Konvencije UPOV iz leta 1991“, 24. oktober 2013, v nadaljevanju: pojasnila o dejanjih v zvezi s pridelkom, str. 4, točka 3). V takem primeru pridelek namreč pomeni tudi „sestavino sorte“, kot je opredeljena v členu 5(3) te uredbe. Kljub temu so pravice imetnika omejene s členom 14(1) navedene uredbe, na podlagi katerega „[smejo kmetje n]e glede na člen 13(2) in za namene zaščite kmetijske pridelave […] za razmnoževanje na polju na svojem posestvu uporabljati svoje pridelke, pridobljene na svojem posestvu s sajenjem materiala sorte zavarovane z žlahtniteljsko pravico v Skupnosti, ki ni hibridna ali sintetična sorta“. V obravnavani zadevi je CVVP pojasnil, da plodovi sorte nadorcott ne morejo biti uporabljeni za generacijo novih dreves te sorte, saj je ta mogoče pridobiti zgolj s tehnikami nespolnega razmnoževanja, kakršna je cepljenje.

22 S to določbo se izvaja obveznost, ki jo imajo pogodbenice Konvencije UPOV na podlagi člena 13 te konvencije, da „sprejme[jo] ukrepe za varovanje interesov žlahtnitelja v obdobju med vložitvijo ali objavo prijave za podelitev žlahtniteljske pravice in podelitvijo te pravice“.

23 V zvezi z ustrezno določbo iz člena 14(2) Konvencije UPOV glej Svet UPOV, „Smernice za sprejemanje zakonov, ki temeljijo na aktu Konvencije UPOV iz leta 1991“, 6. april 2017 (v nadaljevanju: smernice Sveta UPOV), str. 57.

24 V zvezi s tem glej tudi akte diplomatske konference iz leta 1991, povzetki zapisnikov, točke od 915 do 934.

42. Tu se pojavi povezava med tema vprašanjema in tretjim vprašanjem predložitvenega sodišča. CVVP namreč poskuša z argumentacijo, predstavljeno v odgovor na prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje, dokazati, da je v obravnavani zadevi izpolnjen prvi pogoj iz člena 13(3) Uredbe št. 2100/94, kar zadeva dejanja trženja plodov, do katerih je prišlo po podelitvi žlahtniteljske pravice, *ne glede na odgovor, ki ga bo Sodišče podalo na tretje vprašanje za predhodno odločanje*.

43. Pristop CVVP je pojasnjen z dejstvom, da medtem ko je do razmnoževanja in prodaje mandarinovcev s strani drevesnice prišlo v obdobju začasnega varstva, je kmet ta drevesa posadil in obiral njihove plodove po podelitvi žlahtniteljske pravice. S tem, da ta zadnja dejanja primerja s „pridelovanjem“ sestavin sorte, za katera velja primarno varstvo iz člena 13(2)(a) Uredbe št. 2100/94, CVVP trdi, da sta sajenje mandarinovcev in obiranje njihovih plodov pomenila „neodobreno uporabo“ zavarovanih sestavin sorte v smislu odstavka 3 tega člena, čeprav bi ta pojem zajemal le dejanja, ki so bila na teh sestavinah opravljena po podelitvi žlahtniteljske pravice.

44. Te trditve je treba zavrniti iz razlogov, ki sem jih pojasnil v analizi prvega in drugega vprašanja za predhodno odločanje.

45. *Drugič*, stranke, ki so Sodišču predložile pisna stališča, se ne strinjajo o pomenu izraza „neodobren“ iz odstavka člena 13(3) Uredbe št. 2100/94.

46. Na eni strani CVVP meni, da naj bi do neodobrene uporabe sestavine sorte prišlo vedno, kadar je brez žlahtniteljevega privoljenja opravljeno dejanje iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94. CVVP navaja, da v obdobju začasnega varstva žlahtnitelj ne more prepovedati izvršitve takega dejanja, ampak lahko zgolj zahteva primerno nadomestilo na podlagi člena 95 te uredbe. Zato bi vsako tako dejanje, opravljeno v tem obdobju, pomenilo neodobreno uporabo, in to tudi, če je bilo žlahtnitelju plačano primerno nadomestilo, saj ni mogel privoliti v njegovo izvršitev. [25]

47. Na drugi strani A. J. Martínez Sanchís in Komisija v bistvu trdita, da ker za dejanja iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94 v obdobju začasnega varstva ni zahtevana odobritev žlahtnitelja, teh dejanj ni mogoče opredeliti kot „neodobreno uporabo“ sestavin sorte, če so opravljena v tem obdobju. Komisija podredno trdi, tako kot v bistvu grška vlada, da je treba navedena dejanja, če so opravljena v obdobju začasnega varstva, šteti za neodobrena, če za ta dejanja ni bilo plačano primerno nadomestilo. [26]

48. Menim, da je utemeljenost stališča, ki ga zastopata A. J. Martínez Sanchís in primarno Komisija, nedvomno razvidna iz splošne sistematike sistemov začasnega in sekundarnega varstva.

49. V zvezi s tem opozarjam, da so pravice, ki jih člen 13(3) Uredbe št. 2100/94 daje imetniku na pridelanem materialu, subsidiarne, saj se nanje ni mogoče sklicevati v položajih, v katerih žlahtnitelj ni mogel izvrševati svojih pravic na podlagi odstavka 2 tega člena proti osebi (v obravnavani zadevi drevesnici), ki je izvršila eno dejanje ali več dejanj iz te določbe (v obravnavani zadevi razmnoževanje in trženje) v zvezi z zavarovanimi sestavinami sorte. [27]

50. S tega vidika se mi zdi, da je pojem „neodobrena uporaba“ smiseln samo, če je bilo eno od dejanj iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94 na sestavinah sorte storjeno brez odobritve žlahtnitelja, *čeprav je bila taka odobritev zahtevana*. Tako lahko žlahtnitelj uveljavlja svoje pravice na pridelku le, če je bila kršena obveznost, da se pridobi njegovo privoljenje.

25 Povedano drugače, CVVP meni, da plačilo primernega nadomestila za izvršitev dejanja iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94 na sestavinah sorte, na katere se nanaša prijava za varstvo, ne izčrpa pravic imetnika na teh sestavinah ali pridelanem materialu, ki iz njih izhaja (glej v zvezi s tem opombo 8 teh sklepnih predlogov).

26 Komisija je – čeprav je v pisnih stališčih navedla zgolj ta pristop – na obravnavi pojasnila, da ga zagovarja le podredno.

27 Glej točki 35 in 40 teh sklepnih predlogov.

51. Vendar s členom 95 Uredbe št. 2100/94 ni vzpostavljen sistem predhodne odobritve, ampak zgolj sistem plačila nadomestila žlahtnitelju.[28] V obdobju začasnega varstva žlahtnitelj ni upravičen prepovedati dejanj iz člena 13(2) te uredbe. Zato njihove izvršitve, tudi če je ne spremlja plačilo primernega nadomestila, ni mogoče primerjati z neodobreno uporabo zavarovane sestavine sorte, saj s to izvršitvijo ni bila kršena obveznost predhodne odobritve.

52. V zvezi s tem člen 95 Uredbe št. 2100/94 določa, da žlahtnitelj „lahko zahteva“ primerno nadomestilo od vsake osebe, ki je opravila „dejanje, ki bi bilo po [obdobju začasnega varstva] prepovedano“. To besedilo kaže, da pred podelitvijo dokončnega varstva za nobeno dejanje – pa naj se nanaša na sestavine sorte ali na pridelani material – ni zahtevana žlahtniteljeva odobritev. Iz njega je tudi razvidno, da v obdobju začasnega varstva neplačilo primernega nadomestila žlahtnitelju ni vzrok za nezakonitost zadevnega dejanja kot takega.[29] Učinki začasnega varstva se tako razlikujejo od učinkov dokončnega varstva, določenih s členom 94(1)(a) te uredbe, na to zadnje varstvo pa se je mogoče sklicevati proti osebi, ki „neupravičeno“ izvrši eno od dejanj iz člena 13(2) navedene uredbe.

53. Poleg tega se v skladu s členom 19(1) Uredbe št. 2100/94[30] trajanje varstva žlahtniteljskih pravic šteje *od podelitve žlahtniteljske pravice*. To varstvo se s tega vidika razlikuje od tistega, ki izhaja iz evropskega patenta, katerega trajanje se računa *od vložitve prijave*.[31] Po mojem mnenju je z dejstvom, da se obdobje začasnega varstva žlahtniteljskih pravic ne odšteje od trajanja končnega varstva, ampak se k temu doda kot ločeno varstvo v interesu žlahtnitelja, dodatno utemeljeno to, da se področje uporabe začasnega varstva razlikuje od področja uporabe končnega varstva, saj se zgolj slednje nanaša na dejanja, ki so opravljena na pridelanem materialu ob upoštevanju prvega pogoja iz člena 13(3) Uredbe št. 2100/94.

54. Razlaga, ki jo predlagam, je poleg tega podprta z nekaterimi pojasnjevalnimi dokumenti, ki jih je sprejel Svet UPOV.[32] V skladu s temi dokumenti pomeni pojem „nepooblaščena uporaba“ v smislu člena 14(2) Konvencije UPOV „dejanja v zvezi s semenskim materialom, za katera se zahteva odobritev imetnika žlahtniteljske pravice […], ki pa so bila opravljena brez pridobitve take odobritve“.[33] Svet UPOV v njih pojasnjuje, da izvršitev neodobrenih dejanj predpostavlja, da je bila ta pravica „podeljena in da je veljavna“.

55. Glede na te ugotovitve menim, da člen 13(3) Uredbe št. 2100/94 imetnika varuje le, če so bila dejanja iz odstavka 2 tega člena opravljena na sestavinah sorte brez njegove odobritve *po podelitvi žlahtniteljske pravice*.

28 Ta sistem se zgleduje po sistemu iz člena 13 Konvencije UPOV. Glede nastanka te določbe opozarjam, da začasno varstvo, ki je bilo najprej prepuščeno diskrecijski pravici držav pogodbenic Konvencije UPOV, zanje pomeni obveznost šele od dopolnitev te konvencije leta 1991. Iz pripravljalnega gradiva, ki je bilo podlaga za te dopolnitve, ne izhajajo pojasnila o povezavi med začasnim varstvom in sekundarnim varstvom, ki je bilo prav tako uvedeno ob tej priložnosti.

29 Določena primerjava je mogoča s sistemom, vzpostavljenim s členom 5(2)(b) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230). V skladu s to določbo lahko države članice predvidijo izjemo od pravice reproduciranja imetnika avtorske pravice, da bi se omogočilo reproduciranje za privatno uporabo, če imetnik prejme primerno nadomestilo. V sodbi z dne 21. aprila 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286, točka 48), je Sodišče razsodilo, da če država članica uvede to možnost, reproduciranje za privatno uporabo, čeprav se zahteva plačilo primernega nadomestila imetniku avtorske pravice, pomeni dejanje, ki je dovoljeno na podlagi nacionalnega prava.

30 V tej določbi je prevzeta vsebina člena 19(2) Konvencije UPOV.

31 Glej člen 63(1) Konvencije o podeljevanju evropskih patentov, podpisane 5. oktobra 1973 v Münchnu, kot je bila spremenjena leta 2000.

32 Pojasnila o dejanjih v zvezi s pridelkom, str. 4, točka 4, in smernice Sveta UPOV, str. 57. Čeprav ta dokumenta nista zavezujoča, ponujata koristne napotke za razlago Konvencije UPOV in ustreznih določb Uredbe št. 2100/94.

33 Šteje se, da taka dejanja tudi niso odobrena, ko niso opravljena v skladu z morebitnimi pogoji in omejitvami, ki jih imetnik navede v odobritvi na podlagi člena 14(1)(b) Konvencije UPOV. Glej smernice Sveta UPOV, str. 57. Vendar menim, da iz uporabe po analogiji razlogovanja iz sodbe z dne 20. oktobra 2011, Greenstar-Kanzi Europe (C-140/10, EU:C:2011:677, točke od 41 do 43), sledi, da lahko zgolj kršitve pogodbenih pogojev in omejitev, ki se nanašajo neposredno na bistvene elemente varstva, vplivajo na privoljenje imetnika pravice za uporabo člena 13(3) Uredbe št. 2100/94.

56. Tej razlagi ne nasprotuje dejstvo, ki ga je poudaril CVVP, da je gospodarska vrednost sadnih sort, kot so te iz spora o glavni stvari, načeloma v njihovi zmožnosti za pridobivanje plodov. S tem dejstvom se namreč ne more ovreči zgradba sistema varstva žlahtniteljske pravice, ki je sestavljen primarno iz sistema primarnega varstva sestavin sorte in podredno, če žlahtnitelj ni mogel uveljavljati svoje pravice do primarnega varstva, iz sistema sekundarnega varstva pridelanega materiala. V okviru tega sistema stopenjskega varstva se lahko gospodarska vrednost, ki je posledica možnosti, da se skozi leta pobirajo plodovi sestavin sorte, odraža v znesku nadomestila („tantieme“), ki ga žlahtnitelj določi za dejanja iz člena 13(2) Uredbe št. 2100/94, opravljena na teh sestavinah.

57. Tu predlagane razlage ni mogoče izpodbijati s trditvami, ki jih zastopa tudi CVVP, da bi ta razlaga omogočila vsem zainteresiranim osebam razmnoževanje sestavine sorte v obdobju začasnega varstva in zato nadaljevati njihovo izkoriščanje, ne da bi žlahtnitelj za to prejel nadomestilo. Nezmožnost, da žlahtnitelj uveljavlja svoje pravice na pridelku na podlagi člena 13(3) Uredbe št. 2100/94, namreč ne preprečuje, da zahteva primerno nadomestilo od drevesničarja, ki je razmnožil in prodajal sestavine sorte.

58. Seveda se lahko to varstvo izkaže za neučinkovito, če žlahtnitelj proti zadnjenavedenemu ne more uveljavljati svojih pravic. Taka posledica se mi zdi vendarle neločljivo povezana z ravnovesjem, ki je s sistemom začasnega varstva vzpostavljeno med interesi žlahtnitelja po eni strani in kupca sestavin sorte, ki so bile razmnožene in prodane v obdobju začasnega varstva, po drugi strani. Tako kot je v bistvu navedla Komisija, nič ne omogoča sklepanja, da je namen tega sistema – čeprav je namenjen temu, da spodbudi žlahtnitelja, da da na voljo tretjim osebam sestavine sorte od objave prijave za pravico in, odvisno od okoliščin primera, od tega prejema komercialni dobiček[34] – zagotoviti, da žlahtnitelj ni izpostavljen tveganju, če se odloči za tako ravnanje.

59. Ob upoštevanju teh preudarkov ni mogoče, da je v položaju, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, izpolnjen prvi pogoj iz člena 13(3) Uredbe št. 2100/94.

60. Na eni strani namreč, če je drevesnica opravila dejanja razmnoževanja in trženja sestavin sorte pred podelitvijo žlahtniteljske pravice, ta dejanja ne pomenijo neodobrene uporabe teh sestavin v smislu te določbe.

61. Na drugi strani, ker glede na odgovor, ki ga predlagam na prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje, dejanja sajenja in obiranja plodov, ki jih opravi kmet, ne spadajo na področje uporabe člena 13(2) Uredbe št. 2100/94, ta dejanja – četudi storjena po podelitvi žlahtniteljske pravice – ne morejo pomeniti neodobrene uporabe sestavin sorte.

62. Iz tega sklepam, da lahko kupec – kadar so sadike rastlinske sorte kupljene v drevesnici v obdobju med objavo prijave in podelitvijo pravice za to sorto v Skupnosti – v tem obdobju in po njem svobodno goji te sadike ter obira in prodaja njihove plodove.

V. Predlog

63. Glede na vse navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanja Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) za predhodno odločanje odgovori:

1. Člen 13(2) Uredbe Sveta (ES) št. 2100/94 z dne 27. julija 1994 o žlahtniteljskih pravicah v Skupnosti je treba razlagati tako, da dejanja sajenja sestavin sorte zavarovane sorte in pobiranja njihovih plodov ne spadajo v kategorijo dejanj iz te določbe, za izvršitev katerih je zahtevana odobritev imetnika pravice.

34 Glej v tem smislu Würtenberger, G., van der Kooij, P., Kiewiet, B., in Ekvad, M., *European Union Plant Variety Protection*, *op. cit.*, str. 198.

2. Člen 13(3) Uredbe (ES) št. 2100/94 je treba razlagati tako, da izraz „neodobrena uporaba“ zavarovanih sestavin sorte ne zajema dejanj, ki so opravljena na njenih sestavinah, kot je njihovo razmnoževanje ali trženje, v obdobju med objavo prijave za žlahtniteljsko pravico v Skupnosti in podelitvijo te pravice.